

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav translologie
Němčina pro mezikulturní komunikaci

Bakalářská práce

Sára Gabrielová

Komentovaný překlad: Otto, Daniela: Digital Detox. Wie Sie entspannt mit Handy & Co. leben. Springer-Verlag 2016. Vybrané kapitoly.

Annotated translation: Otto, Daniela: Digital Detox. Wie Sie entspannt mit Handy & Co. leben. Springer-Verlag 2016. Selected chapters.

Zadání

Zadaný text přeložte do češtiny a svůj překlad doplňte překladatelským komentářem v rozsahu min. 20 normostran. V komentáři nejprve celkově charakterizujte výchozí text: uveďte, s jakým cílem byl text napsán a jaké stylistické postupy autor/ka volí k dosažení svého záměru. Dále popište, na jaké problémy jste v překladu narazila, a zdůvodněte použité překladatelské postupy a nezbytné posuny, které jste v překladu provedla na úrovni lexika, syntaxe a především v rovině stylistické. Postupujte přitom od celkové koncepce svého překladu k dílčím řešením. Komentář opatřete bibliografickým soupisem použitých primárních i sekundárních zdrojů, včetně internetových.

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala především Mgr. Věře Kloudové, Ph.D. za její ochotu, trpělivost a cenné rady při konzultacích, Dr. Astrid Winter za objasnění temných míst výchozího textu a mým blízkým za průběžnou podporu a připomínky k překladu.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že má práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 8. 5. 2022

.....
Sára Gabrielová

Abstrakt

Bakalářská práce se skládá z překladu německého textu do češtiny a odborného komentáře. Překládaný text se sestává ze tří kapitol z knihy *Digital detox: Wie Sie entspannt mit Handy & Co. leben*, jejíž autorkou je Daniela Otto, která se tematikou digitálního detoxu dlouhodobě zabývá. Součástí druhé části práce, odborného komentáře, je překladatelská analýza, typologie překladatelských problémů, překladatelské posuny a také zvolená metoda překladu.

Klíčová slova: komentovaný překlad, překladatelská analýza, překladatelské problémy, překladatelské posuny, metoda překladu, digitální detox, závislost na telefonu, síťová média

The bachelor thesis consists of a Czech translation of a German text and a commentary on translation strategies. The source text is composed of three chapters from the book *Digital detox: Wie Sie entspannt mit Handy & Co. leben*, written by Daniela Otto. The second part of this thesis, the commentary, includes a translation analysis, a typology of translation problems, translation shifts and the translation method.

Key words: annotated translation, translation analysis, translation problems, translation shifts, translation method, digital detox, smartphone addiction, connective media

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Překlad.....	8
3	Komentář.....	24
3.1	Překladatelská analýza.....	24
3.1.1	Vnětextové faktory.....	24
3.1.2	Vnitrotextové faktory.....	26
3.2	Překladatelské problémy.....	31
3.2.1	Lexikální rovina.....	31
3.2.2	Morfologická rovina.....	36
3.2.3	Morfologicko-syntaktická rovina.....	38
3.2.4	Syntaktická rovina.....	40
3.2.5	Stylistická rovina.....	43
3.2.6	Pragmatická rovina.....	44
3.3	Překladatelské posuny.....	46
3.4	Překladatelská metoda.....	49
4	Závěr.....	50
5	Bibliografie.....	51
5.1	Primární literatura.....	51
5.2	Sekundární literatura.....	51
5.2.1	Translatologické a lingvistické zdroje.....	51
5.2.2	Internetové zdroje.....	51
6	Přílohy.....	53
6.1	Výchozí text.....	53

1 Úvod

Předmětem mé bakalářské práce je komentovaný překlad vybraných kapitol v rozsahu asi 20 normostran z knihy *Digital Detox: Wie Sie entspannt mit Handy & Co. leben* (2016). Autorkou knihy, jež dosud nebyla přeložená do češtiny a spadá do populárně naučného stylu, je německá spisovatelka a literární vědkyně Daniela Otto. Otto se tematice digitálního detoxu věnuje dlouhodobě, píše o ní i ve svých dalších publikacích, ve kterých dává do souvislosti závislost na telefonu a pocit osamělosti.

Tematika digitálního detoxu, která je v posledních letech velmi aktuální. Kniha ji však nepojímá jen teoreticky, ale nabízí také mnoho konkrétních rad a tipů do běžného života. Vztah člověka a moderních technologií pocit'uji jako narůstající problém a knihu jsem si tak zvolila i z osobního zájmu. Motivací pro výběr kapitol k překladu (konkrétně se jedná o kapitoly třetí, čtvrtou a pátou) pro mě byla jejich jednotlivá témata, zároveň se domnívám, že tyto tři kapitoly fungují v zásadě i jako samostatný text.

Samotný překlad bude doplněn odborným komentářem. Do komentáře bude zahrnuta analýza výchozího textu podle modelu Christiane Nord (*Textanalyse und Übersetzen*, 1995), dále typologie překladatelských problémů, popis překladatelských posunů a překladatelské metody. V kapitolách *Typologie překladatelských problémů* a *Překladatelské posuny* nebudu uvádět vyčerpávající výčet jevů, se kterými se při překládání setkám, nýbrž přehled těch charakteristických nebo výrazných. Popisované jevy následně doplním příslušnými příklady z výchozího, případně cílového textu. Tyto příklady budou označeny kurzívou, zkratkou (VT pro výchozí text, CT pro cílový text) a odkazem na konkrétní řádek v daném textu.

V překladu budou použity hranaté závorky pro můj překlad názvů publikací, na které autorka odkazuje, ale které v češtině nevyšly.

2 Překlad

3

Pán, nebo kmán?

Proč zapomínáme, k čemu stroje původně sloužily, a jak se svým telefonem nenechat zotročit

5

Obrázek: Curious Bino, unslash.com

10 Když vás telefon neposlouchá, ...

- a) ... napadne mě: Má to tak být.
- b) ... stěžuju si v zákaznickém centru.
- c) ... zahodím ho do kouta.

15 d) ... rovnou si koupím nový.

Připomeňme si, co vlastně telefon je. Věc, stroj. Vlastně by mělo být zbytečné tuhle očividnou, ba banální skutečnost explicitně zdůrazňovat. Ale fakt, že na tomto stroji natolik lpíme, až se zdá, že na něm závisí celý náš život, způsobuje, že je více než nutné připomínat
20 právě to, že se jedná o pouhou věc.

Telefon ani počítač není člověk. Ať si tyhle věci blikají, zvoní a vibrují, ba dokonce mluví, jak chtějí, pořád nedýchají, necítí, nemají srdce ani duši. Byl to Oscar Wilde, kdo jednou řekl, že všechno na světě je o sexu. Kromě sexu, sex je o moci. Možná, že jde ve světě přece jen víc o moc než jen o sex. Otázka mocenské pozice každopádně rezonuje při mnoha mezilidských
25 interakcích (a to nejen při těch skutečně sexuální povahy). Co z toho vyplývá pro vztah mezi člověkem a strojem? Následující: Stroje byly vyvinuty, aby člověku pomáhaly, podporovaly ho, zkrátka, aby mu sloužily. Jejich úkolem bylo kompenzovat lidské nedostatky. Člověk má totiž příšerné nedostatky, ano, je to přímo nedostatková bytost, jak píše antropolog Arnold
30 Gehlen. Ať se titulem krále stvoření pyšní, jak chce, v mnoha ohledech je zaostalý i ve srovnání se zvířaty. Nedokáže nijak zvlášť rychle nebo dlouho běhat, nemá bůhvíjak dobrý sluch ani zrak. Ani po stránce fyzické síly na tom člověk není zrovna dobře. Vlastní ale jednu jedinečnou schopnost: schopnost upravovat okolí podle svých potřeb, schopnost vyrábět věci a kompenzovat tak zmíněné nedostatky. Ať už to jsou brýle a naslouchátka pro zrak a sluch, letadla a jiné dopravní prostředky pro pohyb nebo páka, stavební stroje a zbraně pro fyzickou
35 sílu. Jinak řečeno, technika je klíčem pro vyrovnání toho, co se člověku zdálo, že mu od přírody chybí. A rozhlédněme se kolem, téměř všechny věci, které nás obklopují, každý předmět, každý dům, každá tramvaj atd., existují jen díky tomu, že člověk upravuje své okolí, existují jen díky technice. Technika člověku slouží tolika různými způsoby, že už by bylo téměř nemožné ji od něj úplně oddělit.

40 To může být problematické hlavně při usilování o mezidruhovou rovnost. Proto se už se stroji pojí také (svým způsobem opodstatněné) představy o podmanění.

Typickým příkladem jsou všechny fantazie o robotickém ženském těle, které jsou v literatuře velmi rozšířené – od Pandory z řecké mytologie, přes zmíněnou Olympii z povídky *Pískoun* od E. T. A. Hoffmanna, až po *Stepfordské paničky* od Iry Levinse. V posledním zmíněném románu
45 se podnikatelka Joanna Eberhart přestěhuje do městečka Stepford, které působí jako úplný ráj na zemi. Důvod? Ze všech žen jsou stroje. Bezchybně ztvárňují role perfektních žen v domácnosti a jsou podřízeny svým manželům. Až do konce to takhle sice nefunguje, ale alespoň na chvíli ano. (Jakmile se ženy stanou zase opravdovými lidmi, okamžitě nechají koště

koštětem a kbelík odhodí do kouta.) Jedno je ale z tohoto i ostatních příkladů jasné, ve všech
50 těchto případech jsou stroje otroky lidí. Rovnoprávnost apod. byste hledali zbytečně.

To ale se obrátilo. Alespoň pokud se podíváte na digitální média. Hořekování, že člověk už
není pánem technologií, nýbrž jejich kmánem, je totiž stále hlasitější. Do očí bijící jsou titulky
jako: „Stali jsme se otroky našich chytrých telefonů“ (Die Welt), „Otroci smartphonů“ (Der
Spiegel), „Digitální otrokáři“ (Süddeutsche Zeitung) nebo „Pořád k dostupní jsou jen otroci“
55 (Cicero, Magazin für Politische Kultur). Intelektuálové jako Frank Schirmacher vyjadřují svoji
nelibost nad celou tou záplavou informací, kterou média způsobují. Ve své knize *Payback* píše,
že ho to regulérně „požírá“. Odbornice na média Miriam Meckel ve své knize *Das Glück der
Unerreichbarkeit [Krása nedostupnosti]* s touto stížností souhlasí. „Když se na to podívám
kriticky, stala jsem se otrokem svého technického připojení.“ I pro tuto dystopickou vizi
60 budoucnosti, ve které jsou lidé zotročeni stroji, existuje spousta filmových příkladů.

Vzpomeňte si například na filmy *Matrix* nebo *Terminátor*. Ve filmu *Matrix* je naše „realita“
pouze lží, kterou stroje maskují skutečnost, že lidi chovají jen jako baterie, jež jim zajišťují
potřebný zdroj energie. Ústředním tématem řady *Terminátor* je pokus zabránit podmanění
lidstva pomocí cesty časem do doby, než k tomuto podmanění dojde. Přitažlivost těchto filmů,
65 respektive jejich popularita u diváků, nemusí nutně znamenat, že se podobné představy jednoho
dne skutečně naplní, poukazuje ale na to, o jak výbušnou problematiku se jedná.

Bedlivě pozorujte sebe a své okolí a zaměřte se na následující otázky:

- Vyskočíte, když telefon zazvoní?
- 70 • Máte pocit, že musíte co nejdříve odpovědět, když vám přijde e-mail?
- Dokážete odolat a nepodívat se, kdo vám napsal, když uslyšíte pípnutí SMS zprávy?
- Kdo rozhoduje o tom, kdy a jak budete komunikovat? Vy, nebo váš telefon?
- Zkrátka a dobře: Jste pánem komunikačních médií, nebo jejich kmánem?

75 Důvodem, který se skrývá za tím, proč se ke strojům, které nám zajišťují spojení s jinými
lidmi, chováme tak odlišně než například k myčkám nebo pračkám, je princip *empatie*. Ostatní
přístroje nám samozřejmě také slibují spoustu atraktivních věcí – o to se stará reklamní průmysl.
Proto nás reklama na prací prášek ujišťuje, že naše dovádění v paprscích slunce bude s prádlem
vonícím po fialkách ještě zábavnější, reklama na mycí prostředek zase, že s křišťálově čistými
80 skleničkami konečně poznáme nějakého milého souseda, a reklama na auto, že se budeme cítit

obzvláště mužně, když s tím správným vozem pojedeme divočinou přes louže, až bude bláto stříkat. Všechno je tak snadné. Na konzumenty tyto příběhy, které reklama vykládá, většinou fungují. Přesto všechny scény povlávajícího bílého prádla, u myček flirtujících žen a alfa mužů za volantem nejsou nic oproti příběhům, které nám vypráví síťová média. Protože každý signál by se dal přeložit jako: Někdo na mě myslí. Někdo mi věnuje svoji pozornost. A v tom nejlepším případě: Někdo mě miluje.

Tomuto empatickému triu se nic nevyrovná. Dříve jsme o přenosu myšlenek mohli jen snít, dnes je dokážeme do určité míry zviditelnit. Telefon cinkne a tohle cinknutí je v důsledku *poselstvím lásky*. Znamená: Někdo mi posílá své myšlenky. Přenos myšlenek skrz prostor a čas – sice technickým, ale téměř magickým způsobem. Není to snad splněný sen ze světa science-fiction? Člověk jako emocionální bytost je tímto empatii generujícím médiem úplně okouzlen. Dychtí po tom malém, ale pravidelném přísunu lásky. To je pochopitelné. Člověk, jenž touží po pozornosti, náklonnosti a lásce, vymyslel přístroj, který mu tohle všechno může slíbit. Být „otrokem“ svého telefonu znamená podlehnout své vlastní potřebě přijetí. Znamená to, že se člověk nemůže osvobodit od svého přání, aby ho ostatní oceňovali, zohledňovali a nezapomínali na něj. Tlak, který zažíváme ze strany síťových médií je konečně také tlakem sociálním – kdo na zprávu nezareaguje včas, tomu (údajně) hrozí odepření lásky. Zpytujte vlastní svědomí. Necítili jste se už taky někdy naštvání, že musíte dlouho čekat na odpověď? Zklamání, že druhý neodepisuje? Vyvodili jste z toho důsledky? Možná jste dokonce přerušili kontakt? Je důležité si uvědomit, že na této problematice nenesou přístroje ani nejmenší díl viny. Na vině nejsou média – to naše zacházení s nimi je zvrácené. Právě v kontextu otázky, kdo je pán a kdo kmán, je třeba konstatovat, že i v případě nedorozumění se jedná o mezilidské, sociální problémy. Jestliže se cítíme jako otroci svých telefonů, jsme v podstatě otroky druhých lidí. Nebo ještě přesněji nás samých a našich obav, že pokud nezareagujeme hned, už nás nikdo nebude mít rád. Stroje nejsou schopny ničeho, k čemu nebyly naprogramovány. A když pomineme konspirační teorie, nebyl žádný telefon na světě naprogramován k podmanění lidstva. Člověk si za to může sám. Ale dobrá zpráva: Z této šlamastyky se zase sám může dostat.

Digitální detox aktivně - všechno je otázka rozvržení času

110

V tomhle cvičení jde o to, abyste opět dokázali komunikovat nezávisle. Tuto schopnost totiž mnozí z nás ztratili. A není divu, vždyť když si položíme otázku, proč je užívání médií čím dál víc stresující,

115 stojí za tím především změna paradigmatu. Když dříve zazvonil telefon (ta staromódní věc s rotační číselnicí) a nikdo nebyl doma, nemělo to v podstatě žádné důsledky. Žádný display neupozorňoval na zmeškaný hovor a pokud někdo neměl hospodyni, která by převzala jeho telefonáty, nevěděl ani, že se ho někdo pokusil kontaktovat. Když nebyl doma, nebyl doma. Nebo ve smyslu toho, co píše Gertrude Stein: Nedostupný je nedostupný je nedostupný je nedostupný. Zodpovědnost za komunikaci – i za stres s ní spojený – byla na volajícím, takže pokud nám chtěl něco sdělit, musel chtít nechtě zavolat znova.

120 Dnes (lépe řečeno od té doby, co se v našich životech zabydlel záznamník) je ale všechno jinak. Při zmeškaném hovoru dostaneme SMS zprávu. Naše e-mailová schránka vyskakuje, když zrovna nemůžeme, a domáhá se svého práva být vyslyšena. E-maily a zprávy vůbec neberou ohledy na to, kde se zrovna nacházíme, a vplíží se k nám, jako by se nechumelilo. A tak se při komunikaci ocitá pomyslný míč na vaší straně – ať chcete, nebo ne. Dnes je zodpovědnost za komunikaci na příjemci.
125 Ale jak s touto zodpovědností naložíte, je taky na jen vás.

- Nejdůležitější pravidlo: Komunikujte nezávisle. *Odpovídejte, kdy chcete.*
- Stačí i krátké odpovědi, abyste se zbavili tlaku na rychlost komunikace, například takové „Ozvu se později, s pozdravem“, rychlé „Ok“, stručné „Ano“ nebo „Ne“. Nemusí to být
130 vždycky celý román.
- Není neslušné, když neodpovíte hned. Pokud nechcete být během své činnosti případně práce vyrušováni, můžete si nastavit pevný čas na komunikaci, takové vaše individuální „konzultační hodiny“, například pět minut před každou celou hodinou. Nebo svým kontaktům dejte vědět, že e-maily kontrolujete jen jednou za den. Když druhá osoba ví,
135 že sice neodpovíte hned, zato spolehlivě v průběhu 24 hodin, bude moci lépe plánovat, než když zaplavení komunikací nějakou důležitou zprávu přehlédnete nebo na ni zapomenete.
- Pro veškerou povinnou komunikaci, která není soukromou zálibou, a spadá tedy do kategorie „otrava“ a „je třeba vyřídit“, platí *pravidlo jedné minuty*. V podstatě je
140 v pořádku všechno, co se dá vyřídit do jedné minuty. To znamená, že byste s komunikací měli být hotoví po maximálně 60 vteřinách.
- Zeptejte se sami sebe: Co se stane, když někdy nebudete dostupní? Odpověď je až překvapivě jednoduchá: vůbec nic.

145

V kostce

Vy jste pánem svého života. Vy máte svrchovanou moc nad svou komunikací. Uvědomte si, že mnoho tlaků („musím odpovědět“, „musím být dostupný“) jsme si na sebe naložili sami. Zbavte se jich tak, že si zachováte v komunikaci nezávislost. Vy rozhodujete, kdy a jak chcete komunikovat. A abyste předešli stresu, *komunikujte svou komunikaci*. Řekněte své rodině, kamarádům a kolegům, že to nemyslíte zle, když odepíšete pozdě nebo neodepíšete vůbec. Vysvětlete jim svůj přístup ke komunikaci, aby nedošlo k nedorozumění.

150

4

155

Odpoj se Proč je „offline“ nastavení mysli, a ne techniky

Obrázek: Dustin Scarpitti, unsplash.com

160

„Offline“ pro vás znamená...

- a) ... konečně nedostupný.
- b) ... Sakra! Ani čárka.
- c) ... offline? To neznám.
- d) ... zatraceně. Mám vybitou baterku.

165

170

Co vlastně znamená online? Být na internetu? V zásadě ano. I po více než dvaceti letech internetu pořád rozlišujeme mezi těmito dvěma stavy online a offline, jako by šlo o dvě odlišná skupenství – pevné a tekuté. Na jednu stranu to dává smysl, protože to vytváří řád. Na stranu druhou je to naprostý

nesmysl – třebaže naše pevná linka nezvoní pořád, stále je připojena k síti. Nejsme už tedy dávno neustále online? Ale zůstaňme prozatím u otázky řádu.

Lidé mají sklon věci zjednodušovat, a to čistě z toho důvodu, že si je pak mohou snáze vysvětlit.

175 Vezměme si například konspirační teorie. Složitost problémů snižují tak, že malé skupině připisují moc ovládat svět. Což je legitimní, ale konspirační teorie jsou (ne bezdůvodně) známé tím, jak málo je na nich pravdy. Rozdíl mezi online a offline vytváří přesně takový řád. Zapnout = připojeno. Vypnout = nepřipojeno. Přesto to není tak jednoduché. Mediální vědci bojují o definici pojmu „médiium“ už od nepaměti. Otázka „Co je to médiium?“ je pro mediální studia sice nepříjemná, ale naprosto klíčová. Hledání řešení této hádanky je poté jako akademické pátrání po svatém grálu.

180 Stará a osvědčená je stále technická definice média: Médiium je něco technického, takže něco elektronické, materiální nebo mechanické podstaty. Tedy kniha, mobil, počítač nebo film. Tato definice není chybná, ale také nijak zvlášť kreativní a svým způsobem je víc *old school* než intelektuální avantgarda. Přínosné jsou návrhy, které pojetí médií radikálně rozšiřují, prosazované například mediálními vědci Berndem Schefferem nebo Romanem Gieserem. Podle Scheffera není

185 mediálnost nic materiálního, ale naopak něco, co se týká vztahu mezi vnějším světem a naším vědomím. Scheffer je toho názoru, že média mohou být i přirozeného původu, že médiium je to, *co způsobuje nějakou změnu*. Procházka po pláži může být značně mediální situací. Například tehdy, když si vítr pohrává s vašimi vlasy a vlny vám omývají nohy a tato atmosféra ve vás vyvolá vnitřní, subjektivní *hru vědomí*. Vůně čerstvé jahodové marmelády může být médiem, například když ve vás

190 vyvolá vzpomínky na šťastné dětství. Vítr může rozdmýchat touhu po dálkách. Voda zase probudit chuť po svobodě. Na tento koncept navazuje Roman Giesen, který mluví o panmediálním neboli přesahujícím pojetí médií. To, že máme radost, když si dáme čokoládu, je učebnicovým příkladem tohoto rozšířeného pojetí – čokoláda je médiem, které vyvolává zintenzivněný pocit. Slovy Scheffera: Média nabízí zintenzivnění života.

195 K čemu tento malý exkurs do mediálních studií? Protože si musíme položit ještě jednu otázku: Co to vlastně znamená online? V tradičním slova smyslu je to samozřejmě stav, kdy je mobil nebo počítač připojený k internetu. Ale online znamená mnohem víc. „On-line“ je subjektivní stav vědomí, když jsme dostupní, ve střehu. Vědomí toho, že jsme na příjmu, vytváří vnitřní pnutí, které vzniká čistě v našem vědomí, a skutečnost, jestli jsme online, ho v zásadě ovlivňuje mnohem méně,

200 než se dříve předpokládalo. Abychom dosáhli klidu, musíme tedy vypnout spíše naši hlavu než mobil. Offline je stav mysli, nikoliv technický mód. To si musíme uvědomit.

Jen tak pochopíme, proč nás pevná linka nestresuje vůbec, zatímco mobilní telefon velmi – je to otázka našeho vnímání. Na to, že je naše pevná linka úplně stejně permanentně připojená k síti jako náš telefon, zapomeneme hned, protože se to stalo samozřejmostí. Po celá desetiletí vrůstala do
205 našeho všedního dne. Stejně tak bychom mohli zapomenout i na náš mobilní telefon, ale neděláme to. Je ještě moc nový, moc vzrušující, moc... co vlastně? Preceňovaný? V podstatě vzato je celý ten rozruch kolem telefonů skutečně přehnaný. Ve skutečnosti jsme mediálně spojení pořád, především pokud vycházíme z rozšířené definice médií, která zahrnuje i přírodní fenomény. V tomto smyslu platí, že ani nemůžeme být mediálně nepřipojení. A přesto to neznamená, že kvůli tomu musíme být
210 neustále ve stresu. Naopak, mediální zážitek by měl být zintenzivněný – a to v pozitivním slova smyslu. Měl by být pro náš život přínosem. Na to bychom měli pamatovat i při používání mobilů, notebooků a tabletů. Pokud online je stav vědomí, platí to pochopitelně i pro offline. A výzvou pot om je najít tento *vnitřní* vypínač. Jakmile si ho aktivujete, může vám telefon zvonit, jak chce – a vás to nevyvede z míry. Nedostane vás to do varu. Zůstanete klidní. Přesně podle hesla: Offline is the new
215 cool.

Přesto platí, že aktivní a vědomé vypnutí jakéhokoliv typu digitálního média je v první řadě důležitým a symbolickým aktem. Ilustruje změnu stavu, přechod od „dostupný“ k „nedostupný“. Jakou sílu tento čin má a do jaké míry opravdu ohlašuje jiný stav mysli, tedy jestli způsobí změnu mezi napětím a uvolněním, bude jasné, když si v hlavě řeknete „Vypínám.“ a zároveň svůj
220 smartphone skutečně manuálně vypnete. Tato věta pak zafunguje jako zaklínadlo, což znamená, že vyřčené se v ten moment stane skutečností. „Vypínám.“ Znamená, že vypnete nejen mobilní telefon, ale i sami sebe. Že sami sebe propustíte do stavu klidu.

Digitální detox aktivně - vydržte

225 Tímto malým cvičením posílíte svou odolnost. Určitě už jste někdy zažili podobnou situaci: *Někomu* ze skupiny lidí zazvoní nebo zavibruje telefon a *všichni* dostanou to zvláštní nutkání se podívat – co když to byl ten jejich. Někteří tohle nutkání dostanou i v případě, že žádný telefon nezazvoní. To se potom jedná o takzvaný syndrom falešného zvonění. V obou případech jde
230 o bizarní fenomény, se kterými je čas skoncovat – a to nejen pro váš klid. Ale jak na to? Vyberte si jedno dopoledne nebo odpoledne, které vám bude vyhovovat. To znamená, že pokud jde zrovna vaše dítě poprvé do školky a vy musíte být nutně na příjmu, kdyby se něco přihodilo, není to nejvhodnější příležitost. Jinak platí, že dopoledne se počítá od 8 do 12, odpoledne od 14

235 do 18 hodin. Během těchto čtyř hodin nechte svůj telefon zapnutý. Pokud ale zazvoní, tak
k němu nechoďte, nevstávejte, abyste se podívali, kdo volá, a na místě zůstaňte i v případě, že
uslyšíte oznámení o příchozí zprávě. Proč? Protože nemusíte být v pohotovosti jen proto, že
nějaký malý šikovný přístroj vydává zvuky. Znáte Pavlovovy psy? Ruský fyziolog a držitel
Nobelovy ceny Ivan Pavlov vycvičil psy, aby začali slintat při pouhém zazvonění. Když psi vidí
240 žrádlo, aktivuje se u nich produkce slin. To je přirozená reakce na tento podnět. Pavlov zazvonil
na zvonek pokaždé, když byli psi krmeni. Psi si tak vytvořili spojení mezi žrádlem a v podstatě
nevinným zvukem zvonku. Pokud poté uslyšeli zvonění, ale žádné žrádlo nedostali, začali i tak
díky tomuto podmíněnému reflexu slintat. A podobně jako Pavlov naučil svoje psy, aby si spojili
zvonek se žrádlem, nechali jsme se vycvičit i my, že při zvuku oznámení našeho telefonu,
dostaneme krmení pro naše emoce – zprávu, která v nás vyvolá nějaké pocity.

245 Po čtyřech hodinách se můžete podívat, které z těch hovorů, oznámení a zpráv pro vás byly
skutečně důležité. *Skutečně* jste něco propásli, když jste váš telefon nechali vyzvánět, aniž jste
ho zvedli? Možná budete překvapeni, že odpověď bude s největší pravděpodobností „ne“.

V kostce

250 Nenechte se uvádět do stavu pohotovosti. Telefon zvoní? No a? Přišla vám SMS zpráva? No a? Jste
zvědaví, kdo vám píše? No a?

5

255

Má to dva háčky Proč na aplikacích jako je Whatsapp a spol. neustále dochází k nedorozuměním a jak uniknout digitální komunikační pasti

260 **Obrázek: Christian Battaglia, unsplash.com**

Odešlete zprávu přes whatsapp, vedle ní se zabarví fajfky modře, což znamená, že příjemce zprávu obdržel a přečetl si ji. Přesto ale neodpovídá. Co si pomyslíte?

265

- a) Uvažuje o mém dokonalém vyznání lásky.
- b) Prostě nemá zájem.
- c) Je na Bahamách nebo v Grand Canyonu a nemá signál.
- d) Při józe nebo hře póla se jí, popř. jemu rozbil telefon.

270 Vše je možné. Sotva se najde někdo, kdo by tuto starou hru na to, kdo vydrží déle neodpovídat, které mobilní telefony pomohly k nečekanému rozmachu, někdy neproklínal. Snad každému to připadá hloupé, že by měl člověk s odpovědí čekat alespoň tak dlouho jako jeho protějšek, přesto to ale dělají skoro všichni. Hlavně ve chvíli, kdy je ve hře erotika a spojení s druhou osobou ještě není jisté, ukřívá taková konverzace obrovský stresový potenciál, především proto, že je teď viditelná.

275 Odborný název pro tento jev je *asynchronní komunikace*, tedy že se odesílání zpráv a odpovídání na ně děje s časovým posunem. Kupříkladu dvě modré fajfky na whatsappu garantují, že si příjemce zprávu přečetl, i iMessage rozlišuje mezi „doručeno“ a „přečteno“. Tato transparentnost a z ní odvoditelný časový interval mezi odesláním a doručením zprávy napomáhá tomu – především čím větší toto časové okno je – aby to v naší hlavě začalo šrotovat a často potom vznikají přímo hororové

280 scénáře. Proč ten druhý neodpovídá? Vždyť 90 % zpráv je přečteno během tří minut od doručení.

Tyto dvě fajfky a informace, kdy byl člověk naposledy online, způsobují stres, který může mít vážné následky. Jsou to funkce, které nám umožňují kontrolovat ostatní. Když vidíme, že byla naše drahá polovička ještě o půlnoci online, nemůžeme se ubránit otázce: Proč nám nenapsal, nebo nenapsala? A pokud ne nám, tak komu? Často jsme potom nejistí a nervózní. A přitom by to mohlo

285 být tak jednoduché.

Teoreticky vzato je komunikace už tak nepříjemná záležitost. Podívejme se ještě jednou na kvízové otázky na začátku této kapitoly. Je jedno, jestli druhý o našem vyznání uvažuje, jestli si ve sportovním zápalu zničil telefon, jestli se ztratil někde, kde není signál, nebo zkrátka nemá náladu – možné je skutečně všechno. Ale co je pravděpodobné? Odpověď na tuto otázku je uklidňující

290 i znepokojivá zároveň: Podle komunikačních teorií se můžete třeba postavit na hlavu a psát tak jednoznačně, jak jen to jde – zkrátka se o úspěšnou komunikaci můžete snažit sebevíc – stejně se vám to s největší pravděpodobností nepovede. Vysvětlit se to dá následujícím způsobem:

Naše vědomí je uzavřené. Můžeme si ho představit jako černou skříňku nebo zamčený pokoj, ke kterému nemáme klíč. Můžeme dveřmi lomcovat a zkoušet nakouknout klíčovou dírkou dovnitř, ale

295 směla. Nejde to. Myšlenky jsou volné a v hlavě druhých nedokáže číst nikdo. Co si myslí naše vlastní vědomí, se řečí nikdy nedá adekvátně vyjádřit. Vědomí je vědomí a komunikace je komunikace. Jak píše vědec Gerhard Roth, který se zabývá výzkumem mozku: Neporozumění je norma, porozumění je výjimka. Tato zpráva je smutná a deprimující, ale svým způsobem přináší i útěchu, protože objasňuje, proč vám váš partner ještě po 30 letech může připadat jako cizí člověk. I když máte pocit,

300 že si rozumíte, pořád je to jen *pocit*. Jinak řečeno, zdánlivě úspěšná komunikace, pocit absolutního

souznění, obojí není nic víc než nádherná, ale mylná představa. V zásadě si navzájem zůstáváme cizí. Přesto to není tak jednoduché, respektive ne tak deprimující.

Podle novějších teorií se v našem mozku vyskytují tzv. zrcadlové neurony, kterým se někdy říká i empatické a díky nimž dokážeme soucítit s ostatními. Náš vlastní mozek a vněm obsažené neurony
305 totiž imituje pozorovaný emoční stav, doslova jej zrcadlí. Zrcadlové neurony způsobily opravdové pozdvižení. Neurofyziolog Giacomo Rizzolatti se svým týmem na začátku devadesátých let dokázal, že u makaků už pouhé *pozorování* nějakého úkonu vyvolá stejnou neuronální aktivitu samotné *vykonání* tohoto úkonu. To byla skutečná senzace a nové možnosti, které z tohoto objevu plynuly pro výzkum empatie, způsobily obrovský, i když velmi kontroverzní, boom. Představa, že se pocity
310 dají zrcadlit stejně jako pohyby těla a že je tak záhada soucitu vyřešena, byla velmi lákavá. Zatímco kritici existenci zrcadlových neuronů zpochybňují a nepovažují ji za základ mezilidského pochopení, její zastánci jsou přesvědčeni o tom, že pomocí zrcadlových neuronů je možné vysvětlit, proč někdy s jinými lidmi cítíme přímo magické propojení. Proč máme někdy pocit, že ostatní známe tak dobře jako sebe samotné. Proč se domníváme, že cítíme to samé jako náš protějšek. Domněnku, že je naše
315 vědomí tak radikálně uzavřené, objev zrcadlových neuronů zpochybňuje. Jedná se o změnu celého paradigmatu: Naráz není náš mozek brán jako izolovaný orgán, nýbrž jako orgán zaměřený na interakci. Jako by se zvedla závora mezi naším a cizím vědomím. Tento efekt všichni známe: Když se někdo řízne do prstu, máme pocit, jako bychom tu bolest sami cítili. Když někdo pláče, máme sami knedlík v krku. Když se někdo od srdce zasměje, také se nám zvednou koutky. Také tento efekt
320 je připisován zrcadlovým neuronům. Přestože se tak přiblížíme pocitům druhých, pořád se jedná o *jejich reprezentaci, kterou jsme si sami v sobě vytvořili*. Ve skutečnosti cítíme jen náš vlastní pocit, který si vytváříme a považujeme za pocit někoho jiného. I v případě, že nám připadá, že jde o pocit někoho jiného, je naším vlastním. Komunikace a soucit jsou nanejvýš ošemetné záležitosti. Ale jak s tím souvisí whatsapp?

325 Alespoň prozatím si můžete oddechnout. Když vycházíte z toho, že si tak jako tak nikdy nemůžeme doopravdy porozumět, nebudete pod takovým tlakem. Ale nedělejte si iluze. Protože pochopitelně platí, že cílem téměř všech druhů digitální komunikace je empatické porozumění. Užívání médií je založeno na emocích, jinými slovy, média jsou emoce. Chceme, aby naše zprávy vzbudily soucit. Chceme emocionální feedback. Otázkou je, jak se nám to daří. Ještě jednou si
330 připomeňme, jak to spolu souvisí. Zrcadlové neurony se dají aktivovat i čistě imaginárně. Tedy silou naší představivosti. Například čtete báseň, ve které někdo umře, a vám se hrnou slzy do očí. Váš mozek reaguje na obraz, který máte v hlavě a vy cítíte soucit. Podobně to funguje u esemesek, e-

mailů a zpráv na aplikacích typu Whatsapp – i digitální zprávy mohou vzbuzovat empatii. Princip je následovný: Pocity odešlete, pocity obdržíte.

335

Digitální detox aktivně - Jak předejít stresu z komunikace

- Telefonujte! I když se to dnes možná nezdá, k tomuto účelu byly mobily vymyšleny. Telefonátem předejete nedorozuměním. Dostanete okamžitou reakci a nebudete muset hodiny čekat na e-mail nebo zprávu.
- 340 • Ozvěte se, pokud se svým partnerem nebo přáteli cítíte ovládnáni nebo pokud vás jejich chování při komunikaci jakkoliv stresuje. Vysvětlete jim, že to nemyslíte zle, když hned neodpovíte, nebo dejte najevo, když vám něco přijde přesprátiš. To je nad všechny triky světa.
- Zeptejte se sami sebe: Co to o Vás vypovídá, když musíte neustále kontrolovat, kdy byli ostatní online? Co to vypovídá o vašich vztazích a přátelstvích, když vám někdo neodpovídá?
- 345 • Když nechcete, aby ostatní viděli, když jste byli naposled na whatsappu online, tak tuhle funkci v Nastavení soukromí jednoduše vypněte. (Zamyslete se: K čemu je tato informace ostatním dobrá? Ale taky: Nemusí vám to být jedno?) Ovšem nevidíte potom, ani kdy byl online ten, s kým si chatujete.
- 350 • Pokud máte pocit, že vás komunikační partner kontroluje, vypněte potvrzení o přečtení, tedy ty dvě modré fajfky. I tato možnost je v Nastavení soukromí a opět funguje dvousečně – zároveň už nevidíte, jestli si někdo přečetl vaše zprávy.
- Podvádějte! Nejedná se o nejčestnější metodu, ale pokud vám to připadá v pořádku a musí to být, tak nad ní člověk občas může přimhouřit oko. Takže pokud nechcete, aby někdo viděl, že jste si jeho zprávu přečetli, přepněte si telefon do režimu letadlo a potom si tu zprávu přečtěte. Dvě modré fajfky se pak na whatsappu neobjeví.
- 355 • Nenechte se do komunikace nutit! Není nič špatného na tom, buď a) (pro pokročilé) počkat se čtením přijaté zprávy, dokud nebudete mít čas, nebo b) (vhodné i pro začátečníky) si zprávu přečíst, a přesto odpovědět, až budete mít čas (výjimkou je pravidlo jedné minuty, viz výše). Obecně platí, že své chování při komunikaci nemusíte ospravedlňovat. Když nemáte čas odpovědět, tak prostě nemáte čas.
- 360

- Vymažte staré konverzace. Pravděpodobnost, že se jedná o hodnotnou poezii, je poměrně nízká. Jestliže na whatsappu ještě máte konverzaci s nějakým známým, kterému píšete jen jednou za rok k narozeninám, pryč s ní. Pokud si schováváte zprávy svému idolu, který vám neodpovídá, pryč s nimi. I tady platí: Sejde z očí, sejde z mysli. Když na whatsappu nebudete mít uložené žádné neuzavřené konverzace, nebudete mít potřebu neustále kontrolovat, jestli jsou ostatní online. Zprávy, kterých litujete, nepůsobí tak dramaticky, když je nemáte pořád na očích.
- Dobře si zvolte své oblíbené kontakty. Na whatsappu se vám nejprve zobrazují všechny kontakty jako oblíbené. To je nepřehledné, zbytečné a stresující. Dejte si na svůj seznam oblíbených jen toho, s kým rádi a pravidelně, tedy alespoň jednou týdně, tímto způsobem komunikujete.
- Zablokujte si všechny otravné kontakty. Tuto funkci nabízejí aplikace jako Whatsapp i mobilní operační systémy (pro hovory a SMS).

V kostce

Komunikujte jako dospělý člověk. Není to hra, jste zodpovědní i za komunikaci se svým protějškem.

380

Digitální detox aktivně - sociální decluttering

Proved'te čistku mezi svými přáteli

Teď už víte, že za online komunikací stojí především touha po propojení. Podívejte se tedy pozorně na své vztahy. Víte, že 5 opravdových přátel je víc než 500 na facebooku? Samozřejmě, jasný jako facka. To tu není třeba opakovat. Ale přesto má smysl, abyste důkladněji prověřili, své vztahy. Zkuste si to s následujícím cvičením:

Najděte si klidné místo, kde vás nebude nikdo rušit. Udělejte si pohodlí. Zavřete oči. Sestupte do svého nitra. Několikrát se zhluboka nadechněte, abyste se uklidnili. Pomalu uvolněte víčka, spusťte ramena. Můžeme dál? Představte si, že sedíte u velkého táborového ohně. S vámi u něj sedí vaše rodina, přátelé a známí. Každý, kdo vás napadne, tu má své místo. Je hluboká noc, hvězdy se třpytí na nebi, oheň pomalu dohasíná, pozvolna přichází chlad. Je to váš oheň. Chcete, aby zůstal hořet, protože vás udržuje v teple. Díváte se pozorně do plamenů,

395 slyšíte praskání dřeva, pozorujete jiskry, jak víří ve vzduchu. Který z vašich přátel vám podá polínko, aby oheň dál hořel? Který ne? Pozorně postupujte od jedné osoby ke druhé.

Až to budete mít, otevřete opatrně oči a nechte na sebe meditaci působit. Poznali jste, který z vašich přátel je tu pro vás? Tento poznatek si zapamatujte. Může vám ukázat, které vztahy jsou pro vás skutečně důležité.

400 Teď se podívejte na svůj profil na sociálních sítích, které máte. Jaké ve vás vyvolávají pocity? Jsou pro vás všechny ty kontakty příjemné? Kolik žádostí o přátelství jste přijali pouze z domnělé slušnosti. Kolik se vám povaluje na síti lidí, se kterými nemáte de facto *nic* společného? Se kterými osobami byste raději *vůbec* nebyli ve spojení?

405 A teď konejte. Proveďte čistku mezi svými přáteli. Zvolte si své přátele – i ty virtuální – vědomě. Zbavte se otravných kontaktů. Zredukujte je a uvědomte si: Přátelství je vzácná věc. Vaše přátelství má velkou hodnotu a udělit jej chcete jen vybraným lidem. Nechcete ho jen tak rozdávat. Musíte si ujasnit, že přátelé nejsou symbol společenského postavení. Přátelství není laskavost. Přátelé jsou lidé, kteří při vás stojí, podporují vás a prospívají vám – kteří vás zahřejí u srdce. Nemusíte se tedy bát rozvázat virtuální přátelství. Seberte odvalu a osvobodte se od zbytečných vazeb.

410 Nyní si projděte i seznam kontaktů v telefonu. Které osoby tam máte ještě uložené, i když nejste v kontaktu a s největší pravděpodobností o něj nebudete stát ani v budoucnu? Udělejte to rychle a bezbolestně – smažte je. Zablokujte otravné kontakty. Tuto funkci mají jak aplikace jako Whatsapp, tak i spousta mobilních operačních systémů (pro hovory a SMS).

415 **V kostce**

Kdo je pro vás dobrý a kdo ne? Která přátelství jsou opravdová? Protřídte falešná přátelství, aby vám zůstalo více času a energie pro lidi, kteří jsou pro vás skutečně důležití.

3 Komentář

3.1 Překladatelská analýza

3.1.1 Vnětextové faktory

Pro překladatelskou analýzu jsem zvolila model Christiane Nord, který popsala ve své práci *Textanalyse und Übersetzen* (1995), doplněný o funkční pohled vycházející z teorie Marie Čechové, podle knihy *Současná stylistika* (2008) a terminologie Romana Jakobsona (*Poetická funkce*, 1995).

3.1.1.1 Vysílatel

Vysílatelem knihy *Digital Detox* je nadnárodní nakladatelství Springer. Jedná se o odborné nakladatelství, které vydává knihy, elektronické knihy a časopisy mimo jiné z oblasti přírodních, humanitních a sociálních věd.¹

3.1.1.2 Autor

Autorkou knihy je literární vědkyně a spisovatelka Daniela Otto, která se dlouhodobě věnuje tématu digitálního detoxu. Její kniha *Digital Detox: Wie Sie entspannt mit Handy & Co. leben* (2016) byla první německojazyčnou publikací, která se touto problematikou důkladněji zabývala. Tomuto tématu se Daniela Otto věnuje i ve svých dalších publikacích, například v knize *Digital Detox für die Seele: Mit Achtsamkeitsübungen bewusst online gehen* (2021), ve které rozebírá problematiku závislosti na nových médiích v kontextu duševního zdraví, nebo *Digital Detox: Die ideale Anleitung für eine gesunde Smartphonennutzung* (2022). V současné době žije v Mnichově, kde píše a přednáší na Ludwig-Maximilians-Universität München.²

3.1.1.3 Příjemce

Do cílové skupiny čtenářů patří všichni lidé, kteří používají moderní technologie jako jsou chatovací aplikace a sociální sítě a mají pocit, že je to zahlcuje, že je v jejich vztahu s těmito

¹ Über uns. Springer [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.springer.com/de/ueber-springer>

² Dr. Daniela Otto. Dr. Daniela Otto [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.danielaotto.com/about.html>

technologiami nějaký problém. Tato skupina by se dala dále specifikovat podle věku, primárně je totiž kniha určena střední generaci, jelikož se mnohé příklady ze života nebo cvičení věnují právě jejich zkušenostem (např. zavalení pracovními e-maily, výchova dětí atd.). To dokládá například následující pasáž z výchozího textu:

VT 410–412: *Das heißt: Wenn Ihr Kind den ersten Kindergarten tag hat und Sie für Notfälle dringend erreichbar sein müssen, ist es ein eher ungünstiger Tag.*

Sociální sítě i chatovací aplikace jsou globálním fenoménem a zkušenost německých a českých čtenářů se tudíž z velké části překrývá. Jedinými úpravami pro příjemce překladu budou tedy úpravy jazykové.

3.1.1.4 Místo, čas, médium

Knihy vyšla v Německu v roce 2016. Z hlediska místa nebude třeba text aktualizovat. Jak již bylo zmíněno v části *Příjemce*, kniha popisuje fenomén, který není specificky vázán na Německo, tudíž bude stejně srozumitelná i pro čtenáře v České republice. Co se otázky času týče, je pravda, že za šest let, které uplynuly od vydání knihy, se vývoj technologií značně posunul. Do popředí se dostaly i další sociální sítě jako Instagram nebo TikTok. Platformy, o nichž píše autorka (především Whatsapp a Facebook), však zůstávají stále aktuální, především pro cílovou skupinu, která byla popsána výše v části *Příjemce*, proto není nutné ani v tomto ohledu do textu zasahovat.

Knihy vyšla jak v digitální, tak v tištěné podobě, přičemž se od sebe obě verze graficky neliší. Dva typy médií by bylo vhodné zachovat i pro cílový text – digitální verzi pro její dostupnost a praktičnost, verzi tištěnou zase s ohledem na téma knihy.

3.1.1.5 Intence vysílatele

Nakladatelství Springer je součástí nakladatelství Springer Nature, které usiluje o zpřístupnění vědy a o zvýšení povědomí o nových vědních oblastech. Za vydáním knihy *Digital detox* stojí s největší pravděpodobností snaha o to, přispět k řešení aktuálního problému, kterým nezdravý vztah k sociálním sítím beze sporu je.

3.1.1.6 Okolnosti vzniku

V předmluvě autorka popisuje svoji cestu, jak si uvědomila svou závislost na internetu a telefonu, a jaké benefity jí samotné digitální detox přinesl. Rozhodla se svůj příběh sdílet a připomenout svou knihu, že se život odehrává teď a tady. Přiznává, že média v našich životech mohou hrát důležitou roli, ale chce ukázat, jak si k nim nastavit zdravý vztah. Na konci předmluvy uvádí tři body, ve kterých shrnuje, že cílem knihy je, aby se čtenáři naučili vědomě zacházet s médii a pomocí různých tipů a cvičení je dokázali praktikovat v běžném životě.

3.1.1.7 Funkce

Kategorii funkce Nord do svého modelu nezahrnuje, při analýze výchozího textu pro překlad je však relevantní, proto je vhodné ji zahrnout. Zároveň tedy stojí mimo vnětextové i vnitrotextové faktory. V textu dominují funkce, jež odpovídají populárně naučnému stylu, tedy informativní a přesvědčovací, doplněné funkcí estetickou.³

3.1.2 Vnitrotextové faktory

3.1.2.1 Téma a obsah

Celkovým tématem knihy je digitální detox. Autorka se zabývá otázkou závislosti na telefonu, sociálních sítích a také tím, jak se tyto skutečnosti promítají do mezilidských vztahů. V každé kapitole popíše téma teoreticky a doplní je příklady ze života a poté nabídne konkrétní rady a cvičení, které si čtenář může vyzkoušet.

První z vybraných kapitol se věnuje vztahu mezi člověkem a telefonem a nabízí psychologické vysvětlení tohoto pouta. Zároveň klade čtenáři otázku, jestli se cítí být pánem, nebo kmánem svého telefonu. Po teoretickém shrnutí se obrací na čtenáře a pomocí otázek jako *Sind Sie Herr über Ihre Kommunikationsmedien – oder sind Sie deren Knecht?* (VT 127–128) jej nutí k zamyšlení nad jeho vlastním přístupem. V praktické části autorka píše o rozvržení času a popisuje možnosti, jak si nastavit pravidla komunikace, která by měla vést ke zdravějšímu vztahu s telefonem i blízkými lidmi.

³ FUNKCE JAZYKA. Czechency: Nový encyklopedický slovník [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/FUNKCE%20JAZYKA>

Ve druhé kapitole zpochybňuje Daniela Otto zažitě představy o tom, co to znamená být online, a představuje několik definic různých mediálních vědců. V závěru kapitoly popisuje cvičení, jak začít s krátkodobým digitálním detoxem, a zmiňuje zde také Pavlovův výzkum podmíněných reflexů. Právě Pavlovovy psy vidí jako paralelu k člověku, který je závislý na telefonu.

Poslední vybraná kapitola obsahuje rady o internetové komunikaci a dvě praktické části. Autorka se v ní zabývá otázkou možnosti vzájemného lidského porozumění. Z různých teorií dává největší prostor fenoménu tzv. zrcadlových neuronů. V první praktické části shrnuje tipy, jak se vyhnout stresu z komunikace, druhá praktická část obsahuje řízenou meditaci, jejímž účelem je pomoci čtenáři odhalit pravé přátele.

3.1.2.2 Výstavba a členění

Kniha je členěna do 15 číslovaných kapitol, každá věnovaná jinému tématu. K překladu jsem zvolila tři z nich, konkrétně třetí, čtvrtou a pátou. Kromě těchto kapitol publikace obsahuje také věnování, předmluvu a poděkování. Poslední kapitolou je doslov. Vybrané kapitoly jsou uvedeny nadpisem, anketou a obsahují několik podnadpisů. Jejich hlavní část tvoří především souvislý text rozdělený do odstavců, na některých místech (konkrétně ve třetí a páté kapitole) je text členěn do bodů. Tyto body mají podobu několika vět, či krátkých odstavců. Na konci každé kapitoly se nachází shrnutí v rámečku. V páté kapitole se shrnující rámečky objevují na dvou místech.

3.1.2.3 Presupozice

Autorka u čtenáře předpokládá obecnou obeznámenost se sociálními sítěmi a znalost základních pojmů z oblasti technologií (*Social Decluttering*, VT 676–677). Jelikož se ale jedná o populárně naučnou literaturu, která nepředpokládá hlubší odborné znalosti, jsou další termíny a fenomény, které se v textu objevují, například z oblasti psychologie, rovnou i vysvětleny. Kromě toho se od čtenáře očekává, že bude mít obecný kulturní přehled. Ve vybraných kapitolách autorka totiž odkazuje na světové autory, filmy nebo vědce. Při těchto odkazech však čtenář nepotřebuje téměř žádné specifické znalosti německých reálií. Jedním z mála příkladů odkazů přímo německou kulturu je pojem *Gretchenfrage* (VT 308). Problematickým místem pro překlad by mohly být názvy německých časopisů a novin, z nichž autorka cituje, a poté anglicismy, u kterých je třeba zvážit, zdali budou srozumitelné i pro cílového čtenáře překladu.

3.1.2.4 Lexikální rovina

Jak již bylo zmíněno v oddílu *Presupozice*, v textu se objevují anglicismy a termíny z oblasti technologií (*Handybetriebsystem*, VT 737), mediálních studií (*mediale Situation*, VT 325) psychologie (*konditionierte Reiz*, VT 432). Kromě běžných kompozit, která jsou pro němčinu typická⁴ používá autorka také neologismy (*Freundschaftsstall*, VT 678), jež nejsou dohledatelné ve slovnících a slouží jako ozvláštnění textu.

Text spadá do populárně naučného stylu, jenž se vyčleňuje ze stylu odborného. Pro populárně naučný styl je typické omezení terminologie na nezbytnou míru (viz *Presupozice*), beletrizace zpracování faktů, hovorovější vyjadřování a zvýšená míra kontaktovosti.⁵ Tyto charakteristiky platí i pro vybraný text. Vyskytují se zde slova z různých vrstev jazyka, kromě spisovného, neutrálního jazyka se v knize nachází také hovorové (*Sie bzw. er steht einfach nicht auf mich*. VT 464) a nespisovné výrazy (*verdammt*, VT 284), a to především v pasážích, ve kterých se autorka přímo obrací na čtenáře.

3.1.2.5 Syntaktická rovina

Autorka střídá dva typy pasáží. Prvním typem jsou dynamické pasáže s krátkými větami, druhým typem pasáže popisné s dlouhými, komplikovanými souvětími.

VT 250–254: *Für alle Kommunikationen, die Pflicht und kein privates Vergnügen sind, also in die Kategorie „nervig“ und „muss-erledigt-werden“ fallen, gilt der 1-Minuten-Grundsatz: Im Grunde genommen ist alles okay, was innerhalb einer Minute erledigt ist.*

Ovšem i u těchto souvětí se autorka snaží zachovat údernost a možnost rychlého čtení. Souvětí jsou na mnoha místech spojená asyndeticky, například s pomocí dvojtečky nebo pomlčky. Tato snaha se projevuje také využíváním elips.

Pro překlad by bylo vhodné syntax pokud možno zachovat. Ne vždy to ale úzus českého populárně naučného stylu umožňuje. Úpravy budou na místě především u zmíněných dvojteček nebo spojovníků, které se v českých textech v takové míře, popř. v takových funkcích

⁴ Jurišková, 2009: 17

⁵ ODBORNÝ STYL. Czechency: Nový encyklopedický slovník [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ODBORN%C3%9D%20STYL>

nevyskytují. V češtině se dvojtečka používá především při uvozování výčtů a přímé řeči, nebo místo výrazů ve smyslu vysvětlení, odůvodnění.⁶ V jiných případech je na místě převést dvojtečku v cílovém textu odlišným způsobem.

Spojovníky využívá autorka, když chce do textu zakomponovat několik slov či celou větu jako jeden větný člen, což v češtině není běžné a pro příjemce cílového textu by bylo pravděpodobně rušivé.⁷ I zde je tedy nutné text pro cílového recipienta upravit.

3.1.2.6 Neverbální a suprasegmentální prvky

Nejvýraznějšími neverbálními prvky jsou obrázky, které se nachází na začátku každé kapitoly. Jedná se o barevné fotografie, jejichž funkce je pouze ilustrativní. V textu se dále nachází rámečky, které vždy zvýrazňují úvodní anketu a závěrečné shrnutí.

Se suprasegmentálními prvky pracuje autorka více. Do této kategorie spadá tučné zvýraznění textu, kurzíva, uvozovky, pomlčky a parenteze.⁸ Tučně jsou zvýrazněny nadpisy, podnadpisy a číslování kapitol, které jsou odlišeny také typem a velikostí písma. Dalším suprasegmentálním prvkem je kurzíva, kterou jsou označeny názvy knih a filmů, ale slouží také ke zdůraznění slov nebo celých vět. Uvozovky zase slouží k označení přímých citátů, přímé řeči, ale také když autorka použije slovo v jiném než původním slova smyslu. V následujícím příkladu jsou slova v uvozovkách přesné pojmy, jež používají chatovací aplikace, „*zugestellt*“ znamená, že zpráva byla doručena, „*gelesen*“, že si ji příjemce zobrazil.

VT 477–480: *Beispielsweise garantieren zwei blaue Haken bei Whatsapp, dass die Nachricht gelesen worden ist, auch iMessage unterscheidet zwischen „zugestellt“ und „gelesen“.*

Dále jsou uvozovky použity také u některých neologismů („*Scheinfreundschaften*“, VT 739). Pomlčky se v textu vyskytují často, především právě jako grafické odlišení parentezí.

⁶ Dvojtečka. Internetová jazyková příručka [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=161&dotaz=dvojte%C4%8Dka>

⁷ Spojovník. Internetová jazyková příručka [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=164&dotaz=spojovn%C3%ADk>

⁸ Nord, 1995: 137

VT 369-372: *Die mediale Erfahrung sollte eine gesteigerte – und damit ist gemeint: eine positiv gesteigerte – Erfahrung sein.*

3.2 Překladatelské problémy

3.2.1 Lexikální rovina

3.2.1.1 Anglicismy

Za anglicismus se v širším slova smyslu považuje jazykový prostředek jakékoliv jazykové roviny, jenž byl převzat z angličtiny nebo byl podle angličtiny vytvořen. V užším slova smyslu se jedná pouze o prostředky lexikální. Motivací pro takové výpůjčky může být chybějící výraz v daném jazyce nebo prestiž angličtiny. Co se lexikální oblasti týče, objevují se anglicismy především v terminologii a slangu, ale často se poté rozšiřují i do dalších vrstev slovníku.⁹

Anglicismů obsahuje text poměrně velké množství, což ovšem koresponduje s tématem knihy, v naprosté většině případů se totiž jedná o termíny nebo označení z oblasti technologií, pro které je zachování anglického výrazu typické. Tyto pojmy budou rozebrány níže v části *Termíny*. Další anglicismy slouží k oživení textu a přiblížení se čtenáři. Přestože jsou v němčině anglicismy častější než v češtině, rozhodla jsem se je skoro ve všech případech zachovat, jelikož se jedná o slova, která jsou známá a budou mít stejný účinek i na příjemce cílového textu.

VT 314–316: *Diese Definition ist nicht falsch, sie ist aber nicht sonderlich kreativ, sozusagen mehr **old school** als intellektuelle Avantgarde.*

CT 181–183: *Tato definice není chybná, ale také nijak zvlášť kreativní a svým způsobem je víc **old school** než intelektuální avantgarda.*

Na jednom místě jsem se naopak v cílovém textu rozhodla použít originální anglickou frázi, třebaže ve výchozím textu byla přeložena do němčiny. Kombinace angličtiny a češtiny je totiž méně obvyklá než kombinace angličtiny a němčiny. V tomto případě se navíc jedná o známou frázi, která by se při překladu do češtiny mohla ztratit.

VT 382: ***Offline** ist das neue **Cool**.*

CT 214–215: ***Offline is the new cool.***

⁹ ANGLICISMY V ČESKÉM LEXIKU. Czechency: Nový encyklopedický slovník [online]. [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ANGLICISMY%20V%20%C4%8CESK%C3%89M%20LEXIKU>

3.2.1.2 Názvy sociálních sítí

Jelikož je tématem knihy digitální detox, zmiňuje se v ní autorka o různých sociálních sítích. Jak píše Jazyková poradna Ústavu pro jazyk český, o psaní velkých či malých písmen ve slovech jako F/facebook nebo I/instagram rozhoduje způsob užití i druh textu. Velké písmeno se používá v případě, jedná-li se o název ochranné známky, zároveň v tom případě zůstává název nesklonný, např. *na sociální síti Facebook*. Ve spojeních, kdy se jedná pouze o druhové označení, by se naopak měla slova psát s malým písmenem, např. *tráví příliš mnoho času na instagramu*.¹⁰ Tímto pravidlem jsem se snažila řídit i ve svém překladu.

VT 681–682: *Sie wissen, dass fünf echte Freunde wichtiger als 500 Facebook-Freunde sind?*

CT 385: *Víte, že 5 opravdových přátel je víc než 500 na facebooku?*

VT 670–672: *Sowohl einzelne Messenger wie Whatsapp als auch viele Handybetriebssysteme (für Anrufe und SMS) bieten diese Funktion.*

CT 374–375: *Tuto funkci nabízejí aplikace jako Whatsapp i mobilní operační systémy (pro hovory a SMS).*

3.2.1.3 Termíny

Co se terminologie týče, objevují se v textu termíny především z oblasti technologií a internetové komunikace, mediálních studií a psychologie. Kromě těchto dvou hlavních kategorií obsahuje text také jednotky případů termínů z medicíny (VT 536: *Spiegelneurone*, CT 303: *zdradlové neurony*) a antropologie (VT 43: *Mängelwesen*, CT 28: *nedostatková bytost*).

Pokud jde o první hlavní kategorii, technologie a internetová komunikace, často se jedná o anglicismy. Mnohé z nich, např. *e-mail* (VT 122), *chat* (VT 653), *offline* (VT 265) jsou známé i mezi běžnými uživateli a v češtině se stejně jako v němčině nepřekládají. Méně známý je

¹⁰ Zajímavé dotazy. Ústav pro jazyk český AV ČR [online]. [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://ujc.avcr.cz/jazykova-poradna/zajimave-dotazy/200101-zajimave-dotazy-facebook.html>

pojem *social decluttering* (VT 676–677), po rešerši jsem ale zjistila, že ani pro ten zatím neexistuje žádný zažitý překlad, a rozhodla jsem se ho tedy ponechat v nezměněné podobě.

S touto oblastí terminologie úzce souvisí také termíny mediálních studií. Jako příklad stojí za pozornost slovo *Medienbegriff* (VT 306), které bylo problematické, neboť pro toto kompozitum neexistuje ustálený překlad a nebylo na místě překládat jej vždy stejně. Dvouslovné označení „pojem médium“, jako v prvním úryvku, působilo na jiných místech redundantně (druhý úryvek), nebo bylo potřeba jej přeformulovat (třetí úryvek).

VT 305–306: *In den Medienwissenschaften wird um die Definition des **Medienbegriffs** seit jeher gerungen.*

CT 187–188: *Mediální vědci bojují o definici **pojmu „médium“** už od nepaměti.*

VT 310–313: *Altbewährt ist immer noch der technische **Medienbegriff**: Ein Medium ist demnach etwas Technisches, also entweder elektronisch, materiell oder maschinell fundiert.*

CT 180–181: *Stará osvědčená je stále technická **definice média**: Médium je něco technického, takže něco elektronické, materiální nebo mechanické podstaty.*

VT 316–319: *Gewinnbringender und an dieser Stelle erwähnt sind Vorschläge radikal erweiterter **Medienbegriffe**, wie sie zum Beispiel die Medienwissenschaftler Bernd Scheffer oder Roman Giesen vertreten.*

CT 183–184: *Přínosné jsou návrhy, které pojetí médií radikálně rozšiřují, prosazované například mediálními vědci Berndem Schefferem nebo Romanem Gieserem.*

Terminologie z oblasti psychologie se v textu vyskytovalo podstatně méně. Největší problém představovalo slovo *Aufzugphänomen* (VT 401), které popisuje s technologiemi spojený jev – když někomu ve skupině zazvoní telefon, nutkání zkontrolovat svoje zařízení dostanou všichni. Tento pojem však není v němčině ukotvený a dohledat se mi nepodařilo ani český termín pro popisovaný fenomén. Jako nejvhodnější řešení se ukázalo pojem zobecnit.

VT 400–401: *Sie kennen **das Aufzugphänomen**:*

CT 226: *Určitě už jste někdy zažili podobnou situaci:*

3.2.1.4 Metafory a obrazná vyjádření

U metafor a obrazných vyjádření, jež jsou v textu nositeli estetické funkce, bylo obtížné zachovat jejich účinek i pro recipienta cílového textu. Často nebylo možné překládat je doslova, ale naopak hledat obdobné obraty české.

VT 135–144: *So erzählt uns die Waschmittelwerbung, dass das Herumtollen im Sonnenschein mit blütenreiner Wäsche gleich noch viel mehr Spaß macht, ...*

CT 78–79: *Proto nás reklama na prací prášek ujišťuje, že naše dovádění v paprscích slunce bude s prádlem vonícím po fialkách ještě zábavnější, ...*

VT 221–225: *E-Mails und Nachrichten nehmen ohnehin keine Rücksicht auf unser Befinden und trudeln munter ein. Somit wird Ihnen der Kommunikationsball zugespielt – ob Sie wollen oder nicht.*

CT 122–123: *E-maily a zprávy vůbec neberou ohledy na to, kde se zrovna nacházíme, a vplíží se k nám, jako by se nechumelilo. A tak se při komunikaci pomyslný míč ocitá na vaší straně – ať chcete, nebo ne.*

3.2.1.5 Frazémy

V názvech kapitol autorka často využívá frazémů, o kterých Nový encyklopedický slovník češtiny píše, že je to „jedinečná ustálená kombinace minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v žádné jiné kombinaci nebo více kombinacích, resp. vyskytuje se v takové funkci pouze ve výrazu jediném, popř. několika málo“.¹¹ V názvu páté kapitoly se v aktualizované podobě objevuje frazém „einen Augiasstall ausmisten“, jenž odpovídá českému spojení „vyčistit Augiášův chlév“. Autorka tento frazém s použitím neologismu upravila pro daný kontext a místo „Augiasstall“ píše o „Freundschaftsstall“, čímž naráží na seznam přátel na sociální síti Facebook.

¹¹ FRAZÉM A IDIOM. Czechency: Nový encyklopedický slovník [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/FRAZ%C3%89M%20A%20IDIOM>

VT 677–678: *Misten Sie Ihren Freundschaftsstall aus!*

Jelikož ale čeština neumožňuje ekvivalentní úpravu, bylo nutné frazém substituovat. Levý doporučuje užití substituce ve chvíli, „je-li významově nebo formálně zvláštní umělecký prvek nositelem obecného významu“.¹² Zároveň však varuje před nadužíváním substituce a upozorňuje, že plnohodnotná substituce musí zachovat moment obecný i zvláštní. V případě, že toto není možné poté doporučuje dát přednost zachování složky obecné, protože je těsněji spojená s významem.¹³ Z různých pracovních řešení (*Protříd'te si přátele, Proškrtejte seznam přátel, Vyházejte nepohodlné přátele, Oddělte zrna od plev, Zbavte se nadbytečných přátel*) jsem zvolila možnost *Proved'te čistku mezi svými přáteli* (CT 382), která sice není ideální, ale nejlépe vystihuje vyznění výchozího textu a spojuje ustálené spojení s narážkou na (internetové) přátelství.

Naopak u jiných frazémů bylo díky podobnosti češtiny a němčiny snazší najít přesný ekvivalent.

VT 657–658: *Hier gilt: aus den Augen, aus dem Sinn.*

CT 366: *I tady platí: sejde z očí, sejde z mysli.*

3.2.1.6 Kompozita

Kompozitum je slovo složené ze dvou a více slovních základů slovotvorným způsobem, který se nazývá kompozice nebo též skládání. Význam slova složeného je často specifitější než význam slov motivujících. V češtině se kompozit nevyskytuje takové množství, mnohem více je slov odvozených (vytvořených derivací), typická jsou ale například pro odborné názvy.¹⁴ Naproti tomu v němčině je skládání nejproduktivnějším slovotvorným způsobem a kompozita se v ní tedy objevují daleko častěji. Toho využívá i autorka textu, která kromě ustálených

¹² Levý, 1998: 118

¹³ Tamtéž

¹⁴ KOMPOZITUM. Czechency: Nový encyklopedický slovník [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KOMPOZITUM>

kompozit používá neologismy, jež nejsou dohledatelné ve slovnících a v korpusu mají jen jednotky výskytu.

Při překladu běžně užívaných německých kompozit do češtiny se nejčastěji volí kombinace podstatného jména a přívlastku shodného, druhým nejčastějším způsobem je převedení pomocí jednoslovného názvu, dále spojením podstatného jména a přívlastku neshodného a vyskytují se i případy, kdy se i do češtiny překládá kompozitem.¹⁵ V případě neobvyklých kompozit, která se vyskytovala v textu, bylo ale možné postupovat volněji, neboť tato neustálená slova nemají žádný ustálený ekvivalent. Kromě překladu pomocí podstatného jména a přívlastku neshodného jsem použila například také opis.

VT 325–328: *Zum Beispiel dann, wenn der Wind in den Haaren spielt und die Wellen die Füße berühren und diese Naturstimmung ein subjektinternes **Bewusstseinspiel** auslöst.*

CT 187–189: *Například tehdy, když si vítr pohrává s vašimi vlasy a vlny vám omývají nohy a tato (přírodní) atmosféra ve vás vyvolá vnitřní, subjektivní **hru vědomí**.*

VT 130–133: *Der Grund, warum wir uns den **Vernetzungsmaschinen** gegenüber so anders verhalten als zum Beispiel gegenüber Spül- oder Waschmaschinen, ist das dahinterstehende Prinzip der Empathie.*

CT 75–76: *Důvodem, který se skrývá za tím, proč se ke **strojům, které nám zajišťují spojení s jinými lidmi**, chováme tak odlišně než například k myčkám nebo pračkám, je princip empatie.*

3.2.2 Morfologická rovina

3.2.2.1 Osoba

Na morfologické rovině docházelo nejčastěji ke změnám v kategorii osoby. Typické německé neosobní konstrukce se v českých populárně naučných textech tolik nevyskytují, naopak jsou kontaktnější a autor se v nich často obrací na čtenáře. Proto jsem pasivní konstrukce nebo konstrukce se zájmenem *man* většinou převáděla na 1. osobu množného čísla. V textu autorka

¹⁵ Jirušková, 2009: 29-32

oslovuje čtenáře dvojím způsobem – jednak zmíněnou 1. osobou množného čísla, jednak 2. osobou množného čísla. Pro překládání neosobních konstrukcí jsem se držela 1. osoby množného čísla, jelikož ta v sobě nese jak oslovení, tak obecný charakter konstrukce.

VT 137–144: [...] *die Spülmittelwerbung, dass **man** mit kristallklaren Gläsern schon mal einen netten Nachbar kennenlernen kann, und die Autowerbung, dass **man** sich besonders männlich fühlen kann, wenn **man** mit einem passenden Auto durch die Wildnis fährt, die Reifen durch den Dreck rollen und der Schlamm spritzt.*

CT 79–82: [...] *reklama na mycí prostředek zase, že s křišťálově čistými skleničkami konečně **poznáme** nějakého milého souseda, a reklama na auto, že se **budeme** cítit obzvláště mužně, když s tím správným autem **pojedeme** divočinou přes louže, až bude bláto stříkat.*

Zájmeno *man* ale nebylo možné nebo vhodné převádět vždy stejným způsobem. V následujícím příkladě bylo vhodnější zůstat u neosobní konstrukce a nahradit jej záporným zájmenem *nikdo*.

VT 205–208: *Wenn früher das Telefon (also das altmodische Ding mit Wählscheibe) klingelte und **man** nicht da war, so hatte dies im Grunde keine Konsequenz.*

CT 113–114: *Když dříve zazvonil telefon (ta staromódní věc s rotační číselnicí) a **nikdo** nebyl doma, nemělo to v podstatě žádné důsledky.*

3.2.2.2 Číslo

U kategorie čísla docházelo jak ke změnám z jednotného čísla na množné, tak z čísla množného na číslo jednotné.

VT 537–541: *Der Neurophysiologe Giacomo Rizzolatti wies Anfang der Neunziger Jahre mit seinem Team nach, dass bei **einem Makaken** die reine Beobachtung einer Handlung dieselbe neuronale Aktivität aufweist wie die tatsächliche Ausführung der Handlung.*

CT 306–308: *Neurofyziolog Giacomo Rizzolatti se svým týmem na začátku devadesátých let dokázal, že u **makaků** už pouhé pozorování nějakého úkonu vyvolá stejnou neuronální aktivitu jako samotné vykonání tohoto úkonu.*

VT 665–667: *Nehmen Sie in Ihre Favoritenliste nur **die Menschen** auf, mit **denen** Sie gerne und regelmäßig, also mindestens wöchentlich, auf diesem Weg kommunizieren.*

CT 371–373: *Dejte si na svůj seznam oblíbených jen **toho**, s **kým** rádi a pravidelně, tedy alespoň jednou týdně, tímto způsobem komunikujete.*

3.2.3 Morfologicko-syntaktická rovina

3.2.3.1 Slovesný rod

Čeština i němčina rozlišují dva slovesné rody: činný (aktivum) a trpný (pasivum). Trpný rod se od činného liší tím, že v pasivní větě buď není agens vyjádřený vůbec, nebo se v ní vyskytuje jinak než jako podmět. V češtině se pasivní tvary tvoří z pomocného slovesa *být* + příčestí trpné, nebo připojením zvrátne částice k tvarům aktivním. V němčině zase pomocí pomocných sloves *werden*, nebo *sein* + participia 2.¹⁶ Při překládání bylo na některých místech vhodné zachovat pasivum participiální.

VT 39–41: *Maschinen **wurden entwickelt**, um dem Menschen zu helfen, ihn zu unterstützen, kurz: ihm zu dienen.*

CT 26–27: *Stroje **byly vyvinuty**, aby člověku pomáhaly, podporovaly ho, zkrátka, aby mu sloužily.*

VT 190–191: *Eine Maschine kann nichts tun, wozu sie **nicht programmiert wurde**.*

CT 105: *Stroje nejsou schopny ničeho, k čemu **nebyly naprogramovány**.*

Jelikož se však v němčině vyskytuje trpný rod častěji než v češtině, často se překládá rodem činným, nebo pasivem zvratným.¹⁷

¹⁶ Povejšil, 1987: 91

¹⁷ Štícha, 2015: 533

VT 97-98: *So schreibt er in Payback, er **werde** davon regelrecht „aufgefressen“.*

CT 56–57: *Ve své knize Payback píše, že ho to regulérně „požírá“.*

VT 105–109: *So wird in Matrix der Menschheit unsere „Realität“ lediglich vorgegaukelt, um von der tatsächlichen abzulenken, in der Menschen als Batterien **gehalten werden**, die den Energiebedarf der Maschinen decken.*

CT 61–63: *Ve filmu Matrix je naše „realita“ pouze lží, kterou stroje maskují skutečnost, že lidi **chovají** jen jako baterie, jež jim zajišťují potřebný zdroj energie.*

VT 223–225: *Somit **wird** Ihnen der Kommunikationsball **zugespielt** – ob Sie wollen oder nicht.*

CT 123–124: *A tak se při komunikaci **ocitá** pomyslný míč na vaší straně – ať chcete, nebo ne.*

3.2.3.2 Modalita

Modalita je způsob prezentace obsahu výpovědi, jenž vyplývá ze stanoviska mluvčího k vyjadřované skutečnosti.¹⁸ Nejčastěji se dělí na modalitu jistotní a deontickou. V jistotní modalitě vyjadřuje mluvčí míru jistoty obsahu, který sděluje,¹⁹ zatímco v modalitě deontické vyjadřuje záměr, možnost či nutnost realizace nějakého jevu.²⁰ Ne vždy je vhodné překládat německá modální slovesa stejnými modálními slovesy českými (nebo modálními slovesy vůbec), vždy záleží na konkrétním kontextu dané věty – jako v následujících příkladech.

VT 29–32: *Diese Dinge **mögen** blinken und klingeln und vibrieren, ja sogar sprechen, aber sie atmen nicht, sie fühlen nicht, sie haben weder Herz noch Seele.*

CT 21–22: ***At'** si tyhle věci blikají, zvoní a vibrují, ba dokonce mluví, jak chtějí, pořád nedýchají, necítí, nemají srdce, ani duši.*

VT 621–622: ***Kann** es Ihnen nicht egal sein?*

CT 349: ***Nemusí** vám to být jedno?*

¹⁸ Čechová, 2000: 255

¹⁹ Štícha, 2015: 106

²⁰ MODALITA. Czechency: Nový encyklopedický slovník [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/MODALITA#deontick%C3%A1%20modalita>,

VT 109–112: *Zentraler Punkt der Terminator-Reihe ist der Versuch, eine Unterdrückung der Menschheit durch die Maschinen mittels Zeitreise abzuwehren, bevor diese stattfinden kann.*

CT 63–64: *Ústředním tématem řady Terminátor je pokus zabránit podmanění lidstva pomocí cesty časem do doby, než k tomuto podmanění dojde.*

3.2.4 Syntaktická rovina

3.2.4.1 Interpunkce

Na syntaktické rovině byla velkou kapitolou interpunkce. Problematická byla především práce s těmi interpunkčními znaménky, jež autorka používá jinak, než je v češtině obvyklé, konkrétně se jednalo především o velmi častý výskyt dvojteček a spojovníků.

3.2.4.1.1 Dvojtečka

Jak již bylo popsáno v kapitole *Překladatelská analýza*, dvojtečka se v češtině používá kromě uvozování přímé řeči a výřků také pro signalizaci vysvětlení – ve smyslu výrazů *totiž*, *a to*, *neboť* atd.²¹ V němčině nadto stojí také před větami, které shrnují, co již bylo řečeno, nebo vyvozují nějaký závěr.²² Třebaže se užití dvojtečky v češtině a v němčině z velké části teoreticky překrývá, nevyskytuje se v českých textech zdaleka tak často jako v textech německých. V případě výchozího textu by se dalo říct, že dvojtečky patří do autorčina stylu, jelikož se jich v něm vyskytuje velké množství i na německé poměry, někdy dokonce i více v jednom větném celku. Bylo tedy vhodné část dvojteček v rámci českých pravidel ponechat, aby zůstal zachován rytmus a tón textu, nikoliv však do té míry, že by dvojtečky rušily příjemce cílového textu, nebo příliš poutaly jeho pozornost. Na některých místech jsem tedy raději volila jiné řešení: čárku, pomlčku, rozdělení vět, případně přeformulování celé věty nebo celého souvětí.

²¹ Dvojtečka. Internetová jazyková příručka [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=161&dotaz=dvojte%C4%8Dka>

²² Doppelpunkt. DUDEN [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.duden.de/sprachwissen/rechtschreibregeln/doppelpunkt>

VT 39–41: *Folgendes: Maschinen wurden entwickelt, um dem Menschen zu helfen, ihn zu unterstützen, kurz: ihm zu dienen.*

CT 26–27: *Následující: Stroje byly vyvinuty, aby člověku pomáhaly, podporovaly ho, zkrátka, aby mu sloužily.*

VT 186–189: *Fühlen wir uns als Sklave unserer Handys, sind wir im Grunde genommen Sklaven der anderen oder noch genauer: unserer selbst und unseres eigenen Wenn-ich-jetzt-nicht-reagiere-hat-mich-keiner-mehr-lieb-Denkens.*

CT 103–104: *Jestliže se cítíme jako otroci svých telefonů, jsme v podstatě otroky druhých lidí – nebo ještě přesněji – nás samých a našich obav, že pokud nezareagujeme hned, už nás nikdo nebude mít rád.*

3.2.4.1.2 Spojovník

Spojovník definuje Internetová jazyková příručka jako krátkou vodorovnou čárku, která se využívá ve chvíli, když chceme vyjádřit těsný významový celek spojených výrazů. Třebaže je oblast užití spojovníku v češtině poměrně rozsáhlá – užívá se například u některých složených přídavných jmen, u těsného spojení podstatných jmen, v místních názvech nebo při zdůraznění slovotvorné struktury slova²³ – opět nepokrývá celou oblast užití v němčině. V té je mimo jiné zvykem psát z angličtiny přejatá kompozita ne jako jedno slovo, ale se spojovníkem, a sice pro větší přehlednost a srozumitelnost.²⁴

VT 464: *Sie verschicken eine **Whatsapp-Nachricht**, neben der Nachricht werden beide Haken blau, um anzuzeigen, dass der Empfänger die Nachricht erhalten und gelesen hat.*

CT 262–263: *Odešlete **zprávu přes Whatsapp**, vedle ní se zabarví fajfky modře, což znamená, že příjemce zprávu obdržel a přečetl si ji.*

²³ Spojovník. Internetová jazyková příručka [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=164&dotaz=spojovn%C3%ADk>

²⁴ Der Bindestrich in mehr-teiligen Substantiven. DUDEN [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.duden.de/sprachwissen/sprachratgeber/Der-Bindestrich-in-mehrteiligen-Substantiven>

Dalším užitím spojovníku, kterým čeština nedisponuje, je případ zpodstatněných infinitivů, jež se skládají z více jak dvou částí.²⁵ Stejně jako u minulého příkladu bylo třeba tyto konstrukce přeformulovat, nejčastěji opisem.

VT 401–404: *Eine Gruppe steht zusammen, ein Handy klingelt oder vibriert und alle bekommen diese merkwürdigen **Es-könnte-mein-Telefon-sein-also-muss-ich-nachschauen-Zuckungen**.*

CT 227–328: *Někomu ze skupiny lidí zazvoní nebo zavibruje telefon a všichni **dostanou to zvláštní nutkání se podívat – co když to byl ten jejich**.*

3.2.4.2 Aktuální členění větné

Štícha definuje aktuální slovosled jako „lineární uspořádání slov ve větě vzhledem k jejímu aktuálnímu komunikačnímu záměru“.²⁶ Slovosled aktuální, jenž má čeština, tedy není předem dán, ale je utvářen s ohledem na téma a réma věty. Je sice volnější než slovosled němčiny, i tak je ale podřízen určitým pravidlům.²⁷ Měnit slovosled v cílovém textu bylo nutné hlavně z toho důvodu, že v němčině stojí réma v důsledku pevného větného rámce někdy i několik slov od konce věty, v češtině stojí obvykle na jejím konci.²⁸

VT 441–443: *Vermutlich werden Sie erstaunt sein, dass die Antwort aller Wahrscheinlichkeit nach „nein“ lauten wird.*

CT 247: *Možná budete překvapeni, že odpověď bude s největší pravděpodobností „ne“.*

VT 291–292: *[...] denn nur weil unser Festnetz nicht ständig klingelt, ist es trotzdem permanent ans Netz angeschlossen.*

CT 171: *[...] třebaže naše pevná linka nezvoní pořád, stále je připojena k síti.*

²⁵ Wann muss der Binde--strich ge-braucht werden?. DUDEN [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.duden.de/sprachwissen/sprachratgeber/Wann-muss-der-Bindestrich-gebraucht-werden>

²⁶ Štícha, 2015: 179

²⁷ Tamtéž

²⁸ Štícha, 2015: 191

VT 75–77: *in dem ein wahres Heile-Welt-Idyll herrscht.*

CT 45–46: *který působí jako úplný ráj na zemi.*

3.2.4.3 Nominalizace

Na rozdíl od textů čistě odborného stylu, jež mají tendenci k nominálnímu vyjadřování, tedy k „vyššímu podílu substantiv a nominálních frází“,²⁹ texty populárně naučné k nominalizaci netíhnou. Výskyt nominálních konstrukcí ve výchozím textu pramení spíše z charakteristické vlastnosti němčiny, v níž jsou tyto konstrukce obvyklejší než v češtině. Při překladu jsem proto na některých místech přistoupila k verbalizaci.

VT 294–296: Der Mensch neigt dazu, **Komplexität zu reduzieren**, ganz einfach deswegen, weil er sich dadurch komplizierte Dinge simpel erklären kann.

CT 173: Lidé mají sklon věci **zjednodušovat**, a to čistě z toho důvodu, že si je pak mohou snáze vysvětlit.

3.2.5 Stylistická rovina

Žánrově kniha spadá do populárně naučného stylu, který se vyčleňuje ze stylu odborného. Funkční styl odborný se vyznačuje formulováním „přesného, jasného a relativně úplného sdělení s dominující pojmovou složkou“³⁰ a svou značnou propracovaností. Nemá estetickou ani persvazivní funkci a je odosobněný.³¹ Styl populárně naučný se od něj liší především menší mírou odbornosti, jelikož u cílového čtenáře nepředpokládá hlubší znalost oboru. Populárně naučný text může být psán hovorovějším jazykem, který se zároveň beletrizuje.³² Obsahuje persvazivní i estetickou funkci a autor vstupuje do popředí.³³

V textu se styl populárně naučný konkrétně projevuje například menší mírou nominálních konstrukcí a na některých místech objevují slova z jiné než neutrální jazykové vrstvy – hovorová, nespisovná a slangová. Tento typ lexika se vyskytuje především v anketách na

²⁹ Čechová, 2008: 221

³⁰ Čechová, 2008: 208

³¹ Tamtéž

³² Čechová, 2008: 224

³³ Benediktová, 2006: 12

začátku kapitol, v nichž autorka nejenže přímo oslovuje čtenáře, ale zároveň se ho snaží pobavit.

VT 283: b) . . . totaler Mist. Nämlich Funkloch.

CT 164: b) ... Sakra! Ani čárka.

3.2.6 Pragmatická rovina

Jak již bylo zmíněno výše v části *Presupozice*, kulturní odkazy, které se v knize vyskytují, většinou nejsou přímo vázané na německou kulturu a jsou tedy srozumitelné i pro příjemce cílového textu, jenž disponuje obecným kulturním přehledem. Pouze v jednom případě jsem se uchýlila k intelektualizaci, konkrétně u názvu německého časopisu Cicero, k němuž jsem přidala informaci, že se jedná o médium, tedy nikoliv o antického řečníka a filozofa.

VT 94: „Nur Sklaven sind ständig erreichbar“ (**Cicero**)

CT 54–55: „Pořád k dostupní jsou jen otroci“ (**Cicero, Magazin für Politische Kultur**)

Větším problémem byly odkazy na výroky či publikace různých vědců, které nebyly přeloženy do češtiny. Kromě několika citátů a parafrází to byla například kniha Miriam Meckel *Das Glück der Unerreichbarkeit*. V cílovém textu jsem se v tomto případě rozhodla zachovat původní německý název a český neoficiální překlad uvést do závorky.

CT 57–58: Odbornice na média Miriam Meckel ve své knize *Das Glück der Unerreichbarkeit [Krása nedostupnosti]* s touto stížností souhlasí.

Jedním z mála případů odkazujících přímo na německou kulturu bylo slovo *Gretchenfrage*.

VT 306–308: Was ist ein Medium? Ist sozusagen die medienwissenschaftliche **Gretchenfrage**.

Toto kompozitum označuje nepříjemnou, často trapnou otázku, která je však v dané situaci rozhodující.³⁴ Je pojmenovaná podle postavy Markétky z Goethova Fausta. Markétka totiž v prvním díle Faustovi položí přesně takovou otázku: „Jakpak to s náboženstvím máš?“³⁵

V češtině ekvivalentní slovo, ani idiom neexistuje, proto bylo nutné zvolit jiné řešení.

CT 178–179: Otázka „Co je to médium?“ je pro mediální vědy sice nepříjemná, ale **naprosto klíčová**.

³⁴ Wörterbuch. DUDEN [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Gretchenfrage>

³⁵ GOETHE, Johann Wolfgang von. Faust [online]. Přel. Otokar Fischer. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [2022-04-21]. Dostupné z WWW: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/67/93/19/faust.pdf>.

3.3 Překladatelské posuny

Výrazový posun je změna, jež vzniká při překládání jako výsledek interpretačního procesu překladatele.³⁶ Třebaže jsou posuny způsobeny tím, že není možné dosáhnout úplné věrnosti originálu, nejedná se o nedostatek, ale o úsilí vyhnout se nevěrnosti a zůstat co nejméně originálu i za cenu určité změny.³⁷ Posun v překladu je nutný, vzhledem jazykovým, kulturním a literárním rozdílům mezi výchozím a cílovým textem. Zachováno by však mělo vždy zůstat jádro originálu, tzv. invariant, u zbylého variantu dochází k úbytku, který je nutno kompenzovat. Právě toto vyrovnávání by mělo být vždy vědomé a funkční. Funkční výrazový posun usiluje o adekvátní vyjádření prvků i přes rozdíly dvou systémů a dá se posuzovat jen na základě interpretace originálu. Opakem funkčního výrazového posunu je posun nefunkční, tedy vzhledem ke komunikační situaci a cíli komunikátu neopodstatněný, který je považován za chybu.³⁸ Existují různé typologie výrazových posunů, v této kapitole se budu držet především členění podle Popoviče a Levého a uvedu jen ty posuny, k nimž došlo v průběhu překladu.

Popovič rozlišuje dva hlavní typy výrazových změn – na úrovni mikrostylistiky a makrostylistiky. U posunů na makrostylistické rovině zachovává Popovič rozdělení podle Kathariny Reissové do tří kategorií: aktualizace (úpravy času), lokalizace (úpravy místa děje) a adaptace (úprava reálií).³⁹ Jak bylo zmíněno výše v analýze výchozího textu, ani jednu z těchto kategorií nebylo třeba upravovat. Proto i v případě tohoto překladu platí tvrzení, že nejvíce rozhodnutí musí překladatel učinit na mikrostylistické rovině, na níž se „odehrává zápas o zvládnutí výrazové struktury originálu“.⁴⁰ U posunů na mikrostylistické rovině se Popovič omezuje na způsob řešení výrazových situací textu výchozího v tom cílovém a popisuje následující možnosti: výrazová shoda, výrazové zesilování, výrazové oslabování.⁴¹

Výrazovou shodou nazývá Popovič situaci, když si výrazové prvky originálu a překladu navzájem odpovídají jak funkčně, tak strukturně. Její podkategorií je výrazová substituce. Při výrazové substituci překladatel nahrazuje nepřeložitelná spojení, idiomy atd.⁴² Příklady substituce již jsem popsala v rámci *Typologie překladatelských problémů* v části *Metafora a obrazná vyjádření*.

³⁶ Gromová, 2009: 56

³⁷ Popovič, 1975: 121

³⁸ Gromová, 2009: 56-57

³⁹ Popovič, 1975: 122

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Popovič, 1975: 123

⁴² Tamtéž

O výrazovém zesílení lze mluvit tehdy, má-li překladatel k dispozici ekvivalentní výrazové prostředky, aby mohl vystihnout invariant originálu, ale přesto se rozhodne zvýraznit některé jeho stylistické rysy.⁴³

VT 363–364: Im Grunde ist **die Aufregung** um das Handy tatsächlich übertrieben.

CT 206–207: V podstatě vzato je **celý ten rozruch** kolem telefonů skutečně přehnaný.

Výrazové oslabování řadí Popovič mezi negativní posuny a dochází k němu nivelizací výrazových vlastností originálu, např. ochuzením nebo zjednodušením jeho stylu. V rámci výrazového oslabování Popovič rozlišuje výrazovou nivelizaci a úplnou ztrátu.⁴⁴ Levý naopak stylistické ochuzování, jak odpovídající jev nazývá, nevnímá vždy jako negativní a píše, že se někdy jedná o ztráty, které jsou nevyhnutelné.⁴⁵ Člení je do třech typů: užití obecného pojmu místo konkrétního přesného označení, užití stylisticky neutrálního slova místo citově zabarveného a malé využití synonym k obměňování výrazu.⁴⁶

Příklad prvního typu stylistického ochuzení, generalizace, je popsán výše v rámci kapitoly o překladatelských problémech na lexikální rovině v části o terminologii z oblasti psychologie. Při překládání jsem musela přistoupit i k neutralizaci, tedy k užití stylisticky neutrálního výrazu místo výrazu expresivního, zároveň toto ochuzení však bylo kompenzováno v jiné části textu.

Dalším Levého posunem je intelektualizace. K intelektualizaci dochází ve chvíli, kdy překladatel text nejen interpretuje, ale také vykládá – zlogičťuje a dokresluje. Levý popisuje tři typy intelektualizace: zlogičťování textu, vykládání nedořečeného a formální vyjadřování syntaktických vztahů.⁴⁷ V překladu jsem se k intelektualizaci uchýlila především v těch případech, kdy byl matoucí už samotný výchozí text. Příkladem zlogičťování textu byla například následující pasáž, již jsem se rozhodla pozměnit i na základě konzultace s rodilou mluvčí.

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ Levý, 2012: 132

⁴⁶ Levý, 2012: 126

⁴⁷ Levý, 2012: 132

VT 504–507: Denn geht es nach Kommunikationstheorien, können Sie einen Purzelbaum schlagen und dazu noch drei Kreuze machen – wie sehr Sie sich auch bemühen, damit die Kommunikation gelingt – es ist hochgradig unwahrscheinlich.

CT 290–292: Podle komunikačních teorií se můžete třeba postavit na hlavu a psát tak jednoznačně, jak jen to jde – zkrátka se o úspěšnou komunikaci snažit sebevíc – stejně se vám to s největší pravděpodobností nepovede.

V překladu jsem na několika místech přistoupila i k formálnímu vyjadřování syntaktických vztahů, a to z těch důvodů, jež jsem popsala v syntaktické rovině překladatelských problémů. V textu se vyskytuje větší množství konstrukcí s dvojtečkou, než jaké je v českém textu obvyklé. I pro lepší plynulost textu jsem některé z nich přeformulovala do spojkou spojených souvětí.

VT 183–186: Auch und gerade im Kontext der Herr- und-Knecht-Thematik gilt es festzustellen: Es handelt sich auch bei Missverständnissen um zwischenmenschliche, soziale Probleme.

CT 101–102: Právě v kontextu otázky, kdo je pán a kdo kmán, je třeba konstatovat, že i v případě nedorozumění se jedná o mezilidské, sociální problémy.

3.4 Překladatelská metoda

Levý píše o dvou překladatelských metodách – iluzionistické a antiiluzionistické. Při iluzionistické metodě se překladatel schovává za originál a předkládá jej jakoby bez prostředníka čtenáři. Čtenář takového překladu si je sice vědom, že jde o překlad, ale vyžaduje, aby si i tak zachoval kvality originálu. Přičemž nejde primárně o to, aby byl zážitek čtenáře překladu stejný jako zážitek čtenáře originálu, nýbrž o zachování distinktivních, sociologických funkcí jeho prvků.⁴⁸ Tato metoda je vhodná i pro překlad zvoleného výchozího textu. Překlad dále musí splňovat dvojí překladatelskou normu, tedy požadavek věrnosti a požadavek krásy. Na první pohled by se tyto dvě normy mohly zdát jako protikladné, ale obě jsou pro překlad nepostradatelné – překlad musí být co nejpřesnější reprodukcí díla původního, zároveň však také hodnotným literárním dílem českým. Požadavek věrnosti (neboli pravdivost) neznamena naturalistickou kopii originálu, nýbrž sdělení všech jeho podstatných kvalit. Zároveň je nutné, aby překladatel pracoval s perspektivou a měl na paměti svého cílového čtenáře, jenž s největší pravděpodobností disponuje jinými vědomostmi a zkušenostmi než cílový čtenář originálu. Tato práce s perspektivou se uplatňuje především při hledání vhodných stylistických ekvivalentů, aby došlo k zachování stylu předlohy.⁴⁹ Kromě zmíněných obecných norem a požadavků je však nutné mít na paměti, že pro hodnotu překladu není rozhodující typ metody, nýbrž to, jak s ní překladatel pracuje.⁵⁰ Konkrétní příklady překladatelských problémů jsou rozebrány výše v kapitole *Typologie překladatelských problémů*.

⁴⁸ Levý 2012: 39-40

⁴⁹ Levý, 2012: 82-83

⁵⁰ Levý, 2012: 86

4 Závěr

Předmětem této bakalářské práce byl komentovaný překlad vybraných kapitol z dosud nepřeložené německé knihy *Digital Detox: Wie Sie entspannt mit Handy & Co. leben* (2016). Její autorkou je německá spisovatelka a literární vědkyně Daniela Otto, která se otázkami, jak nás ovlivňují moderní technologie a jak si s nimi nastavit zdravý vztah, zabývá dlouhodobě.

V rámci odborného komentáře jsem nejprve provedla překladatelskou analýzu podle modelu Christiane Nord. Následně jsem popsala překladatelské problémy, s nimiž jsem se během překládání potýkala, a jejich řešení. Většina těchto problémů se nacházela na úrovni lexikální, především v oblasti terminologie, a na úrovni syntaktické, na které bylo komplikované převádět velmi časté konstrukce s dvojtečkami a spojovníky. Mým cílem však nebylo uvést jejich vyčerpávající výčet, nýbrž nejčastější typy problémů a opatřit je konkrétními příklady. To platilo i v další části, překladatelské posunech, při nichž jsem vycházela z terminologie Antona Popoviče a Jiřího Levého. Součástí mého komentáře je také popis překladatelské metody, kterou jsem pro svůj překlad zvolila.

5 Bibliografie

5.1 Primární literatura

OTTO, Daniela. 2016. *Digital Detox: Wie Sie entspannt mit Handy & Co. leben*. Berlin: Springer-Verlag Berlin Heidelberg. ISBN 978-3-662-48967-3.

5.2 Sekundární literatura

5.2.1 Translatologické a lingvistické zdroje

ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ, 2008. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7106-961-4.

GROMOVÁ, Edita, 2009. *Úvod do translatologie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa. ISBN 978-80-8094-627-2.

JAKOBSON, Roman, 1995. *Poetická funkce*. Jinočany: H & H. ISBN 80-85787-83-0.

LEVÝ, Jiří, 2012. *Umění překladu*. Čtvrté, upravené vydání. Praha:

Apostrof. ISBN 978-80-87561-15-7.

NORD, Christiane, 1995. *Textanalyse und Übersetzen. Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. vydání. Heidelberg: Julius Groos Verlag. ISBN 3-87276-649-X.

POPOVIČ, Anton, 1975. *Teória umeleckého prekladu. Aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. Bratislava: Tatran.

POVEJŠIL, Jaromír, 1987. *Mluvnice současné němčiny*. Praha: Academia.

5.2.2 Internetové zdroje:

Bibliographisches Institut GmbH: *Duden*. 2020. Dostupné z: <https://www.duden.de>
(naposledy navštíveno 7.5.2022)

BENEDIKTOVÁ, Soňa, 2006. *Porovnání stylu vědeckých a popularizačních textů* [online]. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta [cit. 7.5.2022]. Dostupné z:

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/7371/DPTX_2006_1_11210_ASZK10001_115268_0_27153.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Berlin-Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften: *DWDS – Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache* [online]. Dostupné z: <https://www.dwds.de/> (naposledy navštíveno 7.5.2022)

GOETHE, Johann Wolfgang von, 2011. Faust [online]. Přel. Otokar Fischer. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze [cit. 21.4.2022]. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/67/93/19/faust.pdf>.

JIRUŠKOVÁ, Věra, 2009. *České ekvivalenty německých kompozit* [online]. Brno. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta [cit. 7.5.2022]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/slclm/Bakalarska_prace.pdf

KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, ed., 2018. *CzechEncy: Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno. Masarykova univerzita. Dostupné z: <https://www.czechency.org> (naposledy navštíveno 7.5.2022)

Lingea s.r.o.: *Německo-český praktický slovník* [online]. Verze 6.0. 2017. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/nemecko-cesky> (naposledy navštíveno 6.5.2022)

Ústav Českého národního korpusu FF UK: *Korpus InterCorp* [online]. Verze 14. Praha 2022. Dostupné z: <http://www.korpus.cz> (naposledy navštíveno 7.5.2022)

Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR): *Internetová jazyková příručka* [online]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/> (naposledy navštíveno 6.5.2022)

6 Přílohy

6.1 Výchozí text